

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director : **DEM. I. DOBRESCU**
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE :

TR. ALEXANDRESCU Avocat, Direct. Contenc. B-ci G-le a Țărei Românești	ALEX. CERBAN Profesor la Facultatea de Drept, București	IOSEF G. COHEN Avocat	GR. CONDURATU Fost Consilier la C. de Apel București, Avocat	RENÉ DEMOGUE Profesor la Facultatea de Drept din Paris
V. DONGOROZ Dr. în Drept din Buc. Avocat	ALFRED DJUVARA Profesor Universitar, Avocat	D. NEGULESCU Profesor la Facultatea de Drept, București	I. GR. PERIETEANU Avocat	C. SIPSOM Profesor la Facultatea de Drept, București
C. STOEANOVICI Dr. în Drept din Paris Avocat	GR. TRANCU-IAȘI Fost Ministru al Muncii Avocat	Dr. ȘTEFAN LADAY Fost Magistrat jurisconsult în Cluj	P. VASILESCU Dr. în Drept din Paris Avocat	AL. VELESCU Dr. în Drept din Buc. Avocat
ALBERT WAHL Profesor la Facultatea de Drept din Paris				

Secretar de redacție: **E. C. DECUSARĂ**, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticeii Judiciare

Membrii corespondenți pentru Paris : **EDOUARD LÉVY** și **SILVIU KRAINIC**, D-ri în Drept, Avocați, Paris

Membrii corespondenți pentru Polonia : **EMIL ST. RAPPAPORT**, Consilier la Curtea de Casație din Varșovia

ABONAMENTUL

Un an. p. B-ci, Case com., Autorit. 1000 lei
" Avocați . . . . . 700 "
" Magistrați . . . . . 600 "
6 luni prețul de sus pe jumătate

APARE ODATĂ PE SĂPTAMANA

In lunile Iulie și August

Apare odată la două săptămâni

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București, Strada Artei Nr. 5

Lângă Palatul Justiției

TELEFON 13/29

Tabla de materii atât a Curierului Judiciar cât și a Jurisprudenței Generale, pe anul 1925, s'au pus sub presă. Prețul cu care se vinde este tot de 100 lei fiecare, ca și a anului trecut. Ea se va trimite în cursul săptămânii acesteia tuturor ce vor achita anticipat costul ei prin mandat postal.

S U M A R

— **Matei Cantacuzino, Dimitrie Alexandresco, și Gheorghe Mărzescu** cu prilejul dezvelirii busturilor din Palatul de Justiție din Iași, de Eugen Petit ;

— **Legiferarea Română**, de D-l Dem. I. Dobrescu ;

— **Conferința d-lui Iosif G. Cohen la Societatea de legislație comparată din Paris** (cronică de I. I. Codreanu) ;

JURISPRUDENȚĂ :

— Trib. R.-Sărat : **Petre Vioreanu cu Maria Aslan**. (Dacă contractul de închiriere, făcut de unul din comostenitori, se poate considera valabil pe considerația mandatului tacit din partea celorlalți comostenitori și a bunei credinței a chiriașului că a contractat cu adevăratul proprietar ?) ;

— Trib. Olț : **Ion Rădulescu cu Casa Centrală de improprietărire**. (Despre dreptul de preemptions al Statului creat de Legea Agrară asupra moșilor ce voesc a se vinde de proprietari).

A apărut în editura „Curierul Judiciar”

CALAUZA CETĂȚEANULUI

în materie judiciară (ediția III Vol. I), de **I. Radoi** avocat. Fost președinte al Trib. Argeș și al Trib. Comercial din București.

Această călăuză este necesară tinerilor magistrați și avocați, tuturor cetățenilor și caselor de comerț și industrie.

Prețul fiecărui volum este 400 lei, iar volumul legat 500 lei.

Rugăm stăruitor pe d-nii abonați din provincie a nu mai aștepta alte invitațiuni, cari sunt costisitoare, sau sosirea în localitate a încasatorilor, și a bine-voi să trimită achitarea abonamentului prin mandat postal, direct la Administrația revistei Curierul Judiciar, București, str. Artei 5, notând pe eșorul mandatului, pentru abonamentul datorat partida No. . . . . Asemenea pentru comande de cărți.

Matei Cantacuzino, Dimitrie Alexandresco și Gheorghe Mărzescu

cu prilejul desvelirii busturilor din Palatul de
Justiție dela Iași

„Sunt pietre cari vorbesc”
M. S. Regele Ferdinand

— „După moartea mea, — ne spunea într-o zi profesorul Dimitrie Alexandresco —, revistele de drept vor publica mult timp încă note de ale mele”.

Convins de adevărul lui Auguste Comte, că omul își făurește viața viitoare din operele lui, acesta era, către sfârșitul vieții, supremul ideal al celebrului comentator român. El pregătise într'adevăr, cu uimitoarea lui putere de muncă, un bogat material de adnotări a diferitelor soluțiuni jurisprudențiale mai recente, culese din lumea întreagă. Revista „Jurisprudența Generală” publică și acum încă articole ale profesorului dela Iași, care deși trecut de aproape un an în lumea celor drepti, continuă a fi colaboratorul ei activ. Astfel Alexandresco trăiește încă printre noi, cu o viață mai activă chiar decât a multora dintre contemporanii lui, a căror funcțiuni fiziologice n'au încetat încă, spre marea lor satisfacție strict personală. După cum sunt morți încă din viață, există și vii între cei morți. Opera lui Alexandresco îi asigură un loc de onoare în aceasta a doua categorie.

Și atât de dragă îi era această operă, înecat, cu puțin înainte de a muri, presimțind sfârșitul apropiat, rugase pe d-l I. S. Codreanu, animatorul atâtor publicațiuni juridice de valoare, să-i puie în cociug, drept capătâi, colecția revistei „Curierul

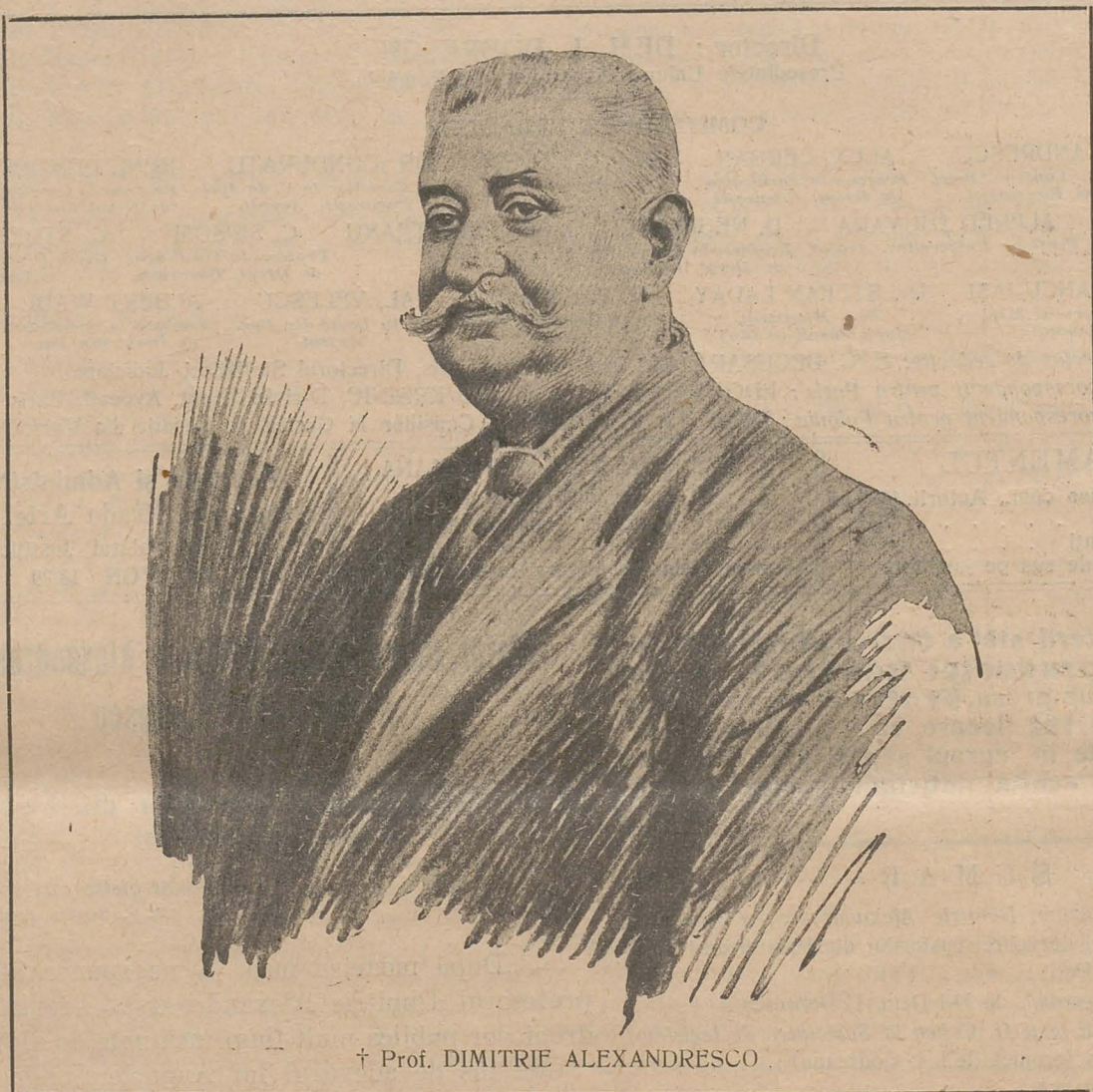
Judiciar“. D-l Codreanu și-a îndeplinit cu evlavie, duioasa misiune.

În viață fiind, Alexandresco și-a întemeiat singur monumentul, prin amănunțitul comentariu asupra Codului civil român; o lucrare de drept comparat

drept: „Curierul Judiciar“, „Dreptul“, Pandectele Române“, „Jurisprudența Generală“, „Justiția“ etc.

* * *

Pe când corpul fostului său coleg era expus ne-

† Prof. DIMITRIE ALEXANDRESCO

în limba franceză: „Droit ancien et moderne de la Roumanie“ 1897, citată de mulți autori străini și un imens material de articole juridice (1).

A colaborat intens la toate revistele noastre de

1) **Dimitrie Alexandresco**, fiu de agricultor, s'a născut la Iași la 1 Octombrie 1850. Primele studii le-a făcut la Lemberg 1860—61, apoi la Paris, la liceul Napoleon. După ce a luat bacalaureatul la Sorbona în 1870, a urmat dreptul la Nancy și Paris. La 1875, întors în țară, a intrat în magistratură, ca procuror la tribunalul Iași. Părăsind magistratura la 1880, a practicat cu succes advocatura, fiind în același timp profesor la Facultatea de drept din Iași. În 1891 este numit secretar general al Ministerului de justiție, iar la 29 Aprilie 1899 reintră în magistratură, procuror general la Curtea de Apel din Iași, până la 17 Septembrie, același an, când este înaintat procuror general al Înaltei Curți de Casație, unde mai apoi trece consilier, până în 1901, când părăsește definitiv această carieră. În primele zile a lunii Februarie 1925, încetează din viață. (După autobiografie).

însuflețit, în noian de flori, vederei și lacrimelor admiratorilor săi consternați, pe catafalcul din mijlocul Mitropoliei din Iași, Matei Cantacuzino, divinul Conu Matei, ne spunea că ferecește moartea lui Alexandresco, pentru că l-a surprins pe acesta în plină activitate.

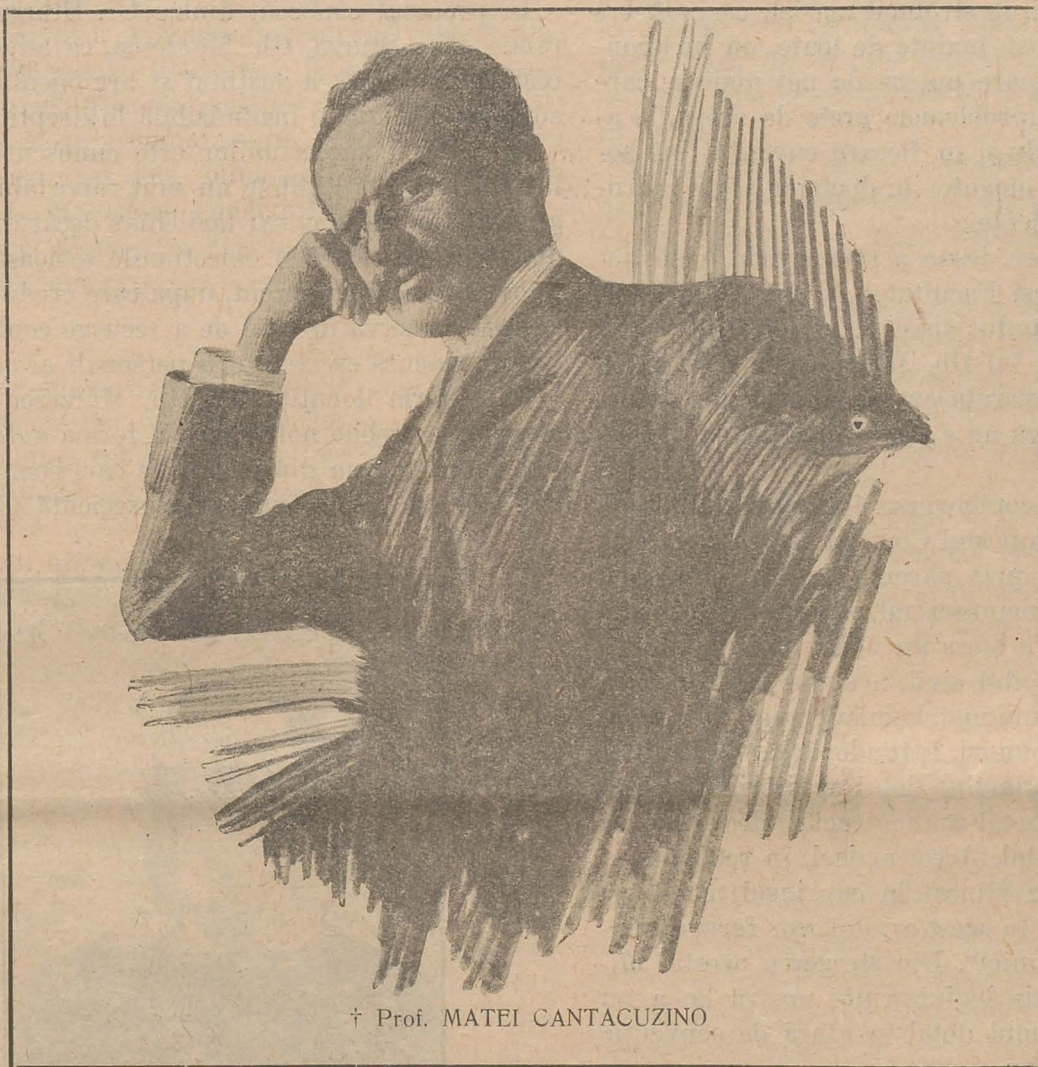
— „De nimic nu mă tem mai mult decât de scăderile intelectuale, acele scăderi cari diminuiază omul încetul cu încetul, înainte de a-l distruge cu totul“.

Juristul, dublat de cel mai fin estetik, dorea să rămâie în amintirea veșnică a celor ce l-au cunoscut, cu aceeași strălucire pe care o radia când se afla în plină și desăvârșită de perfectă maturitate. Ca și cardinalul Richelieu, a avut eleganța morții. Și spre adâncul nostru regret, Dumnezeu l-a ascultat. Din nepătruns mister, creierul lui minunat a amorțit, întreg, fără cea mai mică alterare, pentru că inima lui generoasă, care bătuse de atât de multe ori pentru

alții, a încetat să mai bată pentru dânsul, tot așa după cum un nevăzut fir de praf poate opri din mers regulat mecanismul celui mai perfecționat ceasornic.

Pe ambii acești doi iluștri profesori, i-a cunoscut bine generația actuală. Pe al treilea mare jurist, a cărei nemurire o consacră astăzi, în fericit trio, piatra sculptată, pe Gheorghe Mârzescu, puțin însă —,

† Prof. MATEI CANTACUZINO

De dincolo de mormânt, conul Matei ne vorbește încă. Ne vorbește prin cursurile sale scrise, răspândite de elevii lui; prin cizelatul său tratat de drept civil; prin studiul asupra persoanelor morale. („Despre libertatea individuală și persoanele juridice“, 1924). Pledoariile lui, adevărate capo d'opere de creațiune juridică, sunt încă păstrate vii în amintirea noastră.

Inchid ochii, îmi concentrez puțin atenția, și îi aud vocea, îi repet fraza, îi presimt gestul... Dar îmi revin în fire și simt o imensă durere, un gol nesfârșit. N'avem să-l mai vedem, n'avem să mai auzim *niciodată*, simfonia cugetărei lui juridice (2).

2) **Matei Cantacuzino**, vine pe lume la 8 Iulie 1855, în com. Fântâna-Mare, din jud. Suceava.

Primele studii le face la Dresda, apoi la Lausanne. La universitatea din Heidelberg, urmează mai multe cursuri. În 1875 la Paris se hotărăște a face studii de drept.

La 1878, revenind în țară, intră în magistratura din Iași, unde ajunge consilier de Curte. Părăsind această carieră, este

eăci a încetat din viață mai de mult, răpit neașteptat, în plină putere a talentului. Vioiciunea inteligenței lui Mârzescu, era neîntrecută. Cuvintele lui de spirit, păstrate din gură în gură, se repetă și astăzi. Nimeni nu l-a depășit încă în această privință, după cum *nimeni* nu s'a ridicat deasupra valoarei lui de om politic, în adevărat de nobilul înțeles al acestui cuvânt, de a-și consacra întreaga activitate binelui public, *numai* binelui public. Și ca un

numit profesor de drept civil la Facultatea din Iași, funcționând până în ajunul morții — când a demisionat.

În 1913 a fost primar în Iași, iar la Martie 1920 ministru de justiție.

După ce, la 8 Iulie 1925, magistrații și avocații din Iași, îi sărbătoresc aniversarea nașterii, ducându-se în corpore la locuința lui din Str. Carol, pe la începutul lunii August, același an, încetează subit din viață.

Conform dorinței exprimate, este înmormântat la Bârnova, unde fără discursuri și pompă, îl conduce într-o impunătoare tăcere, întreaga elită intelectuală a Iașului. (După date comunicate de familie).

suprem omagiu, nu i-a lipsit nici sărăcia materială — pe lângă alte însușiri —, drept sigură dovadă de cea mai perfectă desinteresare personală, de cel mai sublim idealism.

Dar nu despre aceste calități vroim a vorbi, nici despre meritele lui de strălucit ziarist, căci Gheorghe Mârzescu, a fost, înainte de toate, un jurisconsult dibaci, cu o mare putere de pătrundere, care departe de a ocoli problemele grele de drept, le atăca fațis, spunându-și în fiecare cuvântul lui hotărâtor. A fost un inovator în doctrină și un îndrumător al jurisprudenței.

Ieșan prin naștere, ieșan a rămas prin toată puterea sufletului, deși Facultatea de drept din Capitala țării, nu s'a putut lipsi de prelegerile profesorului. Cursurile lui Gh. Mârzescu la Facultatea de drept, erau adevărate evenimente pentru lumea juridică. Ce păcat că nu s'a găsit încă mâna pioasă, care să le editeze !

Chestiunea mult controversată a regimului matrimonial legal, sub imperiul Codului nostru civil, este și astăzi limpezită prin părerea lui Gh. Mârzescu, care găsim că în manuscrisul original al Ministerului de Justiție s'a șters un ultim alineat al articolului 1227 din Codul civil, a dedus că la noi, în lipsa unei convențiuni matrimoniale, regimul e acela al separațiunii de bunuri. Intr'adevăr, articolul 1227 C. civ., supune regimului dotal căsătoriile în cari viitorii soți au redactat un contractat, declarând că acceptă regimul dotal. Acest articol, în redacțiunea lui primă, avea un alineat în cuprinsul următor : „Regulile prescrise în acest capitol, vor forma dreptul comun al României“. Din ștergerea acestui alineat rezultă intenția legiuitorului nostru de a nu voi să adopte regimul dotal în afară de convenție expresă în acest sens.

În aceeași materie, Gh. Mârzescu justifică disp. art. 1231 C. civ., cu argumentarea că, dacă minorul căsătorindu-se adoptă în mod *tacit* regimul separațiunii de bunuri, el trebuie cu atât mai mult să aibă dreptul de a consimți în mod *expres* la un alt regim oarecare.

Critica adusă de dânsul art. 1257 C. civ., este foarte serioasă. Motivele cari au dictat dispozițiunile acestui articol nu sunt satisfăcătoare, căci sacrificiul pe care-l face femeia, preferând să păstreze armonia în familie, în loc să se gândească la dotă, oricât de respectabil ar fi, pricinuește un grav prejudiciu creditorilor.

De asemenea, Gheorghe Mârzescu „respinge din toate puterile sale“, preferința pe care legiuitorul nostru, după cel francez, o acordă soției, în ce privește vestmintele ei de doliu, îmbrățișând părerea lui Pothier și socotind că „a venit timpul ca asemenea diferențe să se șteargă“. Este un pas mare către egalitatea sexelor.

După Mârzescu, originea art. 1193 C. civ. se gă-

sește în regimul francez al comunității de bunuri, care nu există la noi. Acest articol conferă un privilegiu în favoarea femeii ca o compensație pentru puterea absolută, pe care o exercită bărbatul, chiar și în societatea de achizițiuni.

În procesul cunoscut dintre Gr. Sturza și Smaranda Mih. Sturza, Gh. Mârzescu, ca avocat al acesteia din urmă, a susținut și argumentat că prezumpția *muciană* e inadmisibilă în dreptul modern.

În materia succesiunilor este cunoscută părerea lui Mârzescu că legatele nu sunt raportabile, pe argumente de rațiune mai tari chiar decât dispozițiile din cod ; tot astfel și obiecțiunile serioase ce le opune părerei lui Laurent, după care creditorii și legatarii conservă dreptul de a recurge contra eredei, în concurs cu creditorii personali ai acestuia.

În materia donațiunilor, Gh. Mârzescu crede că acceptarea trebuie notificată în formă *autentică*, fiind vorba de una din operațiile cari compun o donațiune, contract solemn prin excelență (3).

† Prof. GHEORGHE MARZESCU

Pe lângă acestea și multe alte păreri juridice originale, tot dela Gh. Mârzescu ne-a mai rămas o bogată colecție de maxime din dreptul roman adunate în volum (1880) (4).

3) Culese din lucrările savantului M. A. Dumitrescu, vulgarizatorul științei dreptului în România.

4) Gheorghe Mârzescu s'a născut în Iași la August 1834, făcând studiile secundare la Academia Mihăileană. Universitatea a urmat-o la Paris, unde în 1858 trece licența, iar mai apoi dă doctoratul, publicând teza asupra „Obligațiilor naturale“. În 1860 este numit profesor de drept civil la facultatea din Iași; demisionând în 1867, revine la catedră la 1881, fiind transferat la Universitatea din București în 1895. În 1866 e

Apoi „Introducere la explicațiunea Codului civil Calimach (1861)”; „Căsătoria” studiu de drept civil, economic și internațional (1885); „Dreptul de succesiune a copiilor naturali”, Scrieri diverse (1881); Studiu analitic asupra codicelor Anamiților și Chinejilor (1881); Principii de drept internațional privat asupra căsătoriilor private și dintre familiile regale. Pledoariile de apărare a ziarului „Adevărul” înaintea juraților din Roman (1872); Pledoaria în procesul ziarului Gazeta de Bacău (1872); Apărarea dela Tribunalul Iași, secția II, a lui Titus L. Maiorescu (1866); Pledoaria în procesul bisericii Banu din Iași cu primăria comunei Iași (1886), etc.

* * *

Se poate spune oare că sufletele unor asemenea oameni, au încetat de-a mai exista?

Între mintea celor ce trăesc încă fizicește și cugetarea rămasă dela marii dispăruți, nu este oare o colaborare de toate clipele?

De multe ori chiar, rolul cel mai activ îl au acesteia din urmă.

Iată de ce, figurile sub cari ni s’au prezentat, în viață fiind, acești trei mari juriști, împodobesc astăzi mărețul palat gotic dela Iași. Piatra, din care sunt sculptate chipurile lor, va vorbi de-apururi generațiilor ce au să vie, după cum imaginea lor este plină de înțeles pentru noi.

Clădirea destinată împărțirii justiției, devine un adevărat templu. După cum drept credincioșii, prin rugă fierbinte în biserici, obțin asupra lor ceva din harul Dumnezeu, tot astfel în palatul în care plutesc umbre de Voevozi moldoveni, blajini și viteji, toți cei adunați acolo vor deveni mai buni. Impričinații dobândind încredere în judecata oamenilor, iar judecătorii indulgență pentru păcatele omeniești. Căci și unii și alții, putând greși, sunt supuși în supremă instanță „Justiției Divine”, singura care nu se înșală niciodată.

Priviți cele trei icoane! Cât de senine și reci sunt figurile cari, în admirația noastră a tuturor, trec în nemurire. Și totuși au fost și ei oameni ca noi, cu însușiri și defecte. Au suferit și s’au bucurat, au

ales membru în Adunarea Constituantă, iar la 1870 fiind ales deputat de Bârlad, intră în cabinet ca ministru de instrucție publică. În 1877 fu numit comisar regal pe lângă armatele imperiale ruse, iar în 1879 intră în Camerile de revizuire, fiind ales raportorul legii pentru revizuirea art. 7 din Constituție.

La 1896 este a doua oară ministru de instrucție și culte.

Ziarist de talent, Gh. Mărzescu înființează și colaborează la următoarele ziare: „Trecutul” (scris cu litere chirilice în 1858); „Cugetul Tărei”; „Apărătorul legii” (1879); „Pactul Social” (1880); „Propaganda” (1894); „Steaua României”; „Liberalul și Prietenul poporului”.

Gh. Mărzescu, încetează din viață la Iași, în Aprilie anul 1901, plâns în durere și sincer regretat de țara întreagă. (După date culese de d-nii I. Dafin și Rudolf Șufu).

plâns și au râs. Dar mai ales au suferit și au plâns, căci numai astfel au putut deveni mai buni decât noi.

Liniștea lor de acum trebuie să ne fie drept pildă, căci oricât ne-am sbuciumă, nu putem prelungi cu încă un moment, destinul trecător al vieții materiale. Acesta este un adevăr banal, pe care toți afectăm a-l ști, dar de care nimeni nu este convins sincer, căci instinctul doritor de viață fizică, întuneacă rațiunea.

Numai atunci când, în timpul traiului, însușirile naturale ale *omului-materie* sunt toate puse în serviciul *omului-ideal*, ultimul rămâne după dispariția celui dintâi.

Aceasta este viața veșnică și în acest sens credem că trebuie înțeleasă cugetarea lui Platon, după care sufletul este rătăcit, turburat, îmbătat de trup și că el nu poate atinge sublimul decât în afară de aceste influențe răufăcătoare, după ce se desparte de învelișul lui pământesc.

Matei Cantacuzino, Dimitrie Alexandresco, Gheorghe Mărzescu! Trei trupuri cari au dispărut.

Trei suflete cari au atins sublimul veșniciei.

În fața lor, eu trecător de o clipă, mă închin cu smerenie.

EUGEN PETIT

Iași, Ianuarie 1926.

LEGIFERAREA ROMÂNĂ

I. LEGIFERAREA ȘTIINȚIFICĂ

Societățile moderne civilizate, au eșit din faza legiferării teologice, când legea eră voința divină revelată unui legiutor favorizat. Au eșit și din faza legiferării metafizice și raționaliste, când fiecare om putea găsi legea cea bună, făcând speculațiuni teoretice și dialectice din biuroul său, bazate pe „rațiunea unică și eternă”, pe „ideea de bine”, pe „conștiința umană” și pe toate abstracțiunile minții noastre. Era faza legiferării de export, când filosoful *John Locke* încercă să facă *legi model*, pentru insulele Caroline; când J. J. Rousseau vrea să fabrice o lege *ideală*, pentru Corsica și Polonia și Bentham pentru Spania; când Hérault de Séchelles, propune să traducă legea lui Minos și s’o aplice Franței.

Astăzi legiferarea a devenit științifică și este bazată pe studiul mentalității reale a poporului pentru care legiferează, pentru ca legea să iasă din conștiința lui socială și morală; este bazată pe cunoștințele filozofice, politice și sociologice, aplicate la societatea pentru care faci legile.

O lege este un plan de organizare socială și acest plan, acest ideal social, trebuie să fie scos din idealurile reale ale poporului și ale timpului și deci o lege nouă trebuie să se bazeze pe cunoștințele de filozofie socială, necesare pentru a fixa acel ideal.

Ea trebuie să fie o lege *necesară*, adică să fie confirmată și cerută de mentalitatea și de nevoile reale ale societății, pentru ca legea să nu fie o lege utopică, o lege inaplicabilă sau o lege de desorganizare socială. Ea trebuie să fie confirmată prin comparația cu celelalte legislațiuni similare ale popoarelor civilizate, care constituiesc o experiență socială încercată de celelalte state. Ea trebuie să fie confirmată de evoluția istorică a poporului pentru care se legiferează, pentru ca mentalitatea lui actuală care cere legea, să nu fie o aberațiune trecătoare, sau o deviere a evoluțiunii lui normale. Cu modul acesta legile pozitive, intră în definiția dată de Montesquieu și devin și ele „raporturi necesare izvorâte din natura lucrurilor“. Pentru a ajunge la acest rezultat, s'a propus chiar, ca toate legile să înceapă printr'o experiență făcută asupra unei părți din țară, adică s'a dat ideea să introducem experimentalismul în legiferare.

Aceste cunoștințe filozofice, istorice, juridice și sociologice, cerute de confecționarea științifică a unei legi, a dus la concluziunea că, o lege trebuie să fie supusă unui lung studiu preparator, unei lungi discuțiuni de competență și unei largi publicități.

La toate popoarele civilizate, elaborarea unei legi este considerată ca opera socială cea mai grea și de aceea elaborarea ei se face de somități, după lungi discuțiuni și informațiuni în opinia publică, după consultațiunea corpurilor speciale de legiferare și a corpurilor de specialiști profesionali. Elaborarea codului civil german, a durat aproape douăzeci și cinci de ani, reforma procedurii civile franceze se studiază și se discută dela 1837; elaborarea codului civil elvețian a durat timp îndelungat, cu colaborarea celor mai distinși juriști ai țării.

În afară de cunoștințele filozofice și sociologice cerute de o legiferare, se mai cer cunoștințele tehnice ale legiferării, adică arta de a formula o lege, arta de a o pune în armonie cu principiile de bază ale dreptului existent și cu celelalte legi în vigoare. Democrația, este *un stat de drept*, adică în democrație toată viața socială trebuie să se desfășure după o lege și conform cu legea, și înmulțirea legilor cere o continuă elaborare de armonizare, pentru a evita haosul juridic.

În timpurile noastre în general și în țara noastră în special, legiferarea nu cere numai cunoștințele necesare unei legiferări de reformă socială și de tehnică juridică, pentru că unirea noastră națională, cere și cunoștințe speciale de unificare legislativă. Unificarea juridică, este incomparabil cu mult mai grea decât reforma judiciară, pentru că ea se complică cu cunoștințele legislațiunilor, mentalităților și obiceiurilor juridice deosebite și cu cunoștințele de coordonarea și de sinteza tuturor acestor legislațiuni și mentalități. De aceea, în toate țările întregite prin unirea lor națională, s'au format comisii

speciale de unificare legislativă, compuse din somități în sociologie, în politică și în drept, care elaborează lent și treptat această operă grea de unificare.

În Polonia, — țara care în această privință prezintă cea mai mare asemănare cu țara noastră, pentru că ea trebuie să unifice trei legislațiuni și mentalități deosebite, (pe când noi trebuie să unificăm patru), — comisiunea de unificare s'a format cu reprezentanții oficiali ai fiecărei profesii de juriști în parte, (magistrați, avocați și profesori universitari), cu reprezentantul asociațiunii tuturor juriștilor la un loc și cu somități politice și sociologice, cari și-au început lucrările sub președinția Preșidentului republicii poloneze. Nimănui nu i-a trecut prin gând că această operă gigantică, se va putea face repede, pentru că toți și-au dat seama de haosul social care poate eși dintr'o unificare pripită și nestudiată.

Concluziune: Prin urmare o legiferare de reformă și unificare, cere competență, studiu, discuțiune și timp. Numai această legiferare științifică, dă legii prestigiul elaboratorilor, prestigiul științei, prestigiul discuțiunii largi și prestigiul înțelepților care au contribuit la făurirea legii. Mai bine să nu facem nici o lege, pentru că, în lipsă de lege ne pot conduce moravurile juridice și sociale, decât să facem o lege rea și fără prestigiu, care prin ciocnirea dintre moravuri și lege sau prin ciocnirea legilor între ele, poate să desorganizeze toată viața socială a unui popor.

Legiferarea noastră, din toate timpurile și de sub toate guvernele, dar mai cu seamă legiferarea din aceste timpuri de mari reforme sociale și de grea unificare legislativă, n'a păzit nici una din normele legiferării științifice din statele civilizate.

Noi am rămas la legiferarea metafizică, raționalistă, neserioasă și necinstită.

a) *Elaborarea misterioasă.* Mai toate legile noastre și mai cu seamă cele de după război, au fost elaborate în secret și de cele mai multe ori de legiuitori „anonimi“. În cazurile cele mai fericite, s'a dat însărcinarea unui prieten al ministrului de resort, care alegea competențele de legiferare, pe care i le inspira competența sa. Calitatea unei astfel de legiferări, eră secretul și anonimatul, pe care nu le putea păstra mai bine decât un șef de cabinet, sau un avocat tânăr, care devenea legiuitor în ziua când devenise licențiat.

b) *Elaborarea regionalistă.* Legiferarea de unificare juridică, s'a făcut în pripă, fragmentar și chiar fără consultarea juriștilor din noile provincii, revoltăți și palmuiți în prestigiul lor. Legea „acelerării judecăților“, s'a făcut de trei juriști din regat, cari au modificat sau armonizat mai multe mii de articole din patru legislațiuni deosebite, dintre care, pe cele trei din noile provincii, nu le-au cunoscut

de loc. Este bine înțeles că n'au cunoscut nici mentalitatea juridică și nici obiceiurile juridice ale celor trei provincii noi. Ne închipuim atunci tot haosul juridic, care a eșit din armonizarea unor legi, pe care nu le cunoști. Când s'a estins legea judecătorilor de pace în Basarabia, numai grație telegramelor decanului din Cetatea Albă, Basarabia n'a rămas fără recurs și fără instanță de recurs, așa cum prevede proiectul inform de estindere. S'a estins în noile provincii o parte din procedura noastră penală, care este cea mai veche șandrama judiciară din lume. Tot astfel se estind felii din procedura noastră civilă, informă și învechită.

În această unificare necugetată, s'a plecat de la principiul simplist că, trebuie o unificare cu orice preț și oricum ar fi ea, și nu s'au gândit la tot haosul care urmează unei unificări pripite. O legiuire veche în vigoare, creiază obiceiuri juridice adânci, care conduc poporul și pe care nu le poți schimba de azi pe mâine, fără să cauzezi pierderi grave de termene și de căi de atac și fără să faci inaplicabilă legea care palmuește moravurile juridice. În chestiunea delicată a unificării, noi am umblat cu o mână grea și nedibace. Din cauza varietății de legiuri și mentalități pe care nu le cunoaștem, noi suntem condamnați să facem o unificare mai târzie, după ce vom cunoaște bine și sufletul și legiuirile noilor provincii, după ce vom compara rezultatele date de fiecare legiuire, ca într-o experiență legislativă, care să ne arăte care legiuire este cea mai bună. Nu putem face șovinism în știință și mai cu seamă în arta legiferării.

e) *Groaza de discuțiune.* Legiferarea noastră de după război, a fost o *legiferare mută*, pentru că de cele mai multe ori, proiectul eră dus la Cameră sau la Senat, cu degetul pe buze, pentru a-l feri de orice discuțiune publică.

Din această cauză în România, puteai găsi mai repede un fir din faimoasa „iarba fiarelor” din basmele populare, decât un anteproiect sau un proiect de lege și atunci îl găseai, ți se dă de funcționar cu rugăciunea „să nu-l nenorocști”.

d) *Groaza de specialiști.* Legiuitorul român a inventat boicotarea specialiștilor în legiferare. În cazurile cele mai bune, ministrul recurgea la o consultație *simbolică*. Magistratii superiori erau invitați la o *sindrofie legiferantă*, unde fără să li se arate proiectul sau anteproiectul de discutat, erau întrebați asupra unor chestiuni din acel proiect. Indiferent de părerea lor și chiar când magistratii erau de altă părere, ministrul de resort venea la Cameră sau la Senat și declară că proiectul ce prezintă este proiectul magistraturei.

De altfel tot astfel a suferit și Corpul avocaților, într-o absolut aceeași sindrofie legiferantă și cu absolut aceeași consultațiune simbolică și cu finețe periculoase, în care mai toți avocații au combătut

judecătorul unic. În urmă am văzut cu mirare, în discursul d-lui ministru dela Cameră, că noi am fi fost pentru judecătorul unic. În general aceste consultațiuni ministeriale, sunt paravanele legiferării, arbitrar, dictatoriale și nestudiate, pornite din nobila dar periculoasa ambițiune de a fi legiuitor harnic.

e) *Înlăturarea avocaților.* Dar toate aceste modificări radicale s'au făcut fără consultarea Corpului de avocați, constituiți în Barouri și în Uniune generală a Barourilor. În primul rând s'a călcat art. 73 din legea de unificare și organizare a Corpului de avocați și art. 100 din regulamentul ei, care obligă pe ministrul justiției să trimită Uniunii avocaților, proiectele de lege care interesează justiția.

În același timp, Corpul avocaților este singurul corp de specialiști, în măsură să aducă o colaborare utilă și competente la confecționarea legilor. Profesorii de drept, pot da teorii juridice *abstracte*, magistrații, prin profesiunea lor devin receptivi și supuși jurisprudenței tradiționaliste. Numai avocatul capătă dela profesia sa inițiativa constructivă, independența în cugetare, criticismul juridic, simțul realității juridice, simțul dreptului viu, scos din lacunele legilor și din mentalitatea reală a tribunalelor și a societății. De aceea în toate țările civilizate, Corpul avocaților este consultat în mod special, asupra proiectelor care interesează justiția. În democrația modernă, în care legiuitorul n'are nici o pregătire pentru legiferare, Corpul avocaților rămâne cel mai prețios colaborator al legiuitorului.

Și cu toate acestea, în țara românească, cei mai mulți legiuitori, suferă de fobia baroului. Astfel s'a votat fără consultarea Corpului de avocați, legea organizării Curții de Casație, legea organizării Contenciosului administrativ, modificarea legii avocaților, prin care scutește de stagiu și de examen, pe toți acei cari absolviseră liceul în 1922, când legea scutea numai pe acei cari se găseau înscriși la facultate în acel an. S'a propus proiectul de legea timbrului și impozitului pe procese, fără consultarea Corpului de avocați, etc.

f) *Votarea vertiginoasă și bănuită.* Mai toate legile noastre de după război, s'au votat vertiginos, fără discuție și uneori cu terorizarea celor cari ar fi încercat să discute. S'au votat chiar zeci de legi în aceeași zi. Foarte rar a fost o votare de lege, fără ca ea să nu fie acuzată de falsificarea votului. S'au adus chiar acuzațiuni precise, că au fost legi pentru care s'au făcut numai proces-verbal de votare. În ochii opiniei publice, legiuitorul român este acuzat de „finețe”, de „pișicherism” și de „escrocherie legislativă”. Cu modul acesta legea nu mai are nici prestigiul legiuitorului, nici prestigiul științei, nici prestigiul înțelepciunii, nici prestigiul cinstei, nici prestigiul interesului general, pentru că numai în țara noastră mai sunt legi pur personale. Lumea

împarte legile noastre în capitole speciale, după interesul persoanelor care a cerut un articol sau un paragraf. D-l avocat I. Periețeanu a acuzat pe legiuitor de falsificarea legii chiriilor. Pentru un proprietar din Moldova, s'a modificat actuala lege a avocaților, pentru ca fiul său să nu fie supus la stațiu și examen. Baroul român este decis să atace la contencios constituționalitatea unei asemenea legi, votată prin falsificarea votului și prin falsificarea textului votat.

Prin modul de votarea legilor, noi continuăm lipsa de preparație, lipsa de discuție, lipsa de specialiști în legiferare și lipsa de cinste în votare, cu care am început legiferarea noastră dela 1864. Șase persoane au preparat un Cod civil în trei luni. Însărcinați de Domnitor cu adresă specială, să traducă codul civil italian, legiuitorii au scos codul civil francez; originalul prezentat de defunctul G. Mârzescu, conținea 1936 de articole, iar edițiunea noastră oficială conținea numai 1914 și un număr considerabil de articole, sunt falsificate sau schimbate. „Nici o lumină în acest colosal dosar de elaborarea codului civil, zicea defunctul Mârzescu, afară doară de ștersăturile cu condeiul de plumb și de îndreptările făcute când cu o mână, când cu alta, după cum se seculau membrii consiliului de stat mai de dimineață și veneau cu mentalitățile legislative de peste noapte mai încordate“. Defunctul Mârzescu, numește aceste fapte „distracțiuni legislative“, iar ministrul de Justiție care răspunde la interpelarea sa, le numește „mai mult decât neregularități“, adică adevărate escrocherii legislative.

Consecințele. La noi legiferarea este un sport, care nu cere decât curajul de a deveni legiuitor. Nu oricine poate face o pereche de ghețe, dar oricine poate face o lege. Legiferarea nu este o chestiune de știință, de studiu, de cunoștința mentalității poporului, a idealurilor timpului și ale țării, ci o industrie, o fabrică de legi, — o lege se comandă oricui și de oricine.

Legiferarea noastră raționalistă, a produs tot dezastrul nostru social și politic. Societatea română și mai cu seamă masa poporului, trăește fără legi, de oarece legile noastre sunt toate sau greșite, sau nepotrivite sau streine de sufletul poporului nostru și deci inaplicabile. Toată legislațiunea noastră stă ca un strat gros de untdelemn, pe suprafața unei ape, cu care nu se amestecă și nu se combină. Țara noastră trăește în vecinica ciocnire dintre niște legi formale, care conțin un drept mort și dintre moravurile noastre juridice reale, care reprezintă dreptul viu și după cum spune cronicarul, noi stricăm datinele cu legea și legea cu datinele și am ajuns să nu aplicăm nici pe unele nici pe altele. Noi trăim într-o minciună judiciară convențională, și pe lângă că n'am câștigat simțul juridic, dar am pierdut și simțul dreptății. Legiferarea noastră abstractă și ra-

ționalistă a făcut nenorocirea României mici și tot ea va face și dezastrul României-Mari. În toate țările civilizate, legiferarea tinde să devină științifică experimentală, realistă și bazată pe sufletul poporului și de aceea Rusia, Italia, Franța, Belgia, Muntenegru, etc., au strâns obiceiurile lor juridice, pentru ca legea să se bazeze pe conștiința socială. Numai noi continuăm legiferarea noastră dezastruoasă. Pe când toate țările civilizate, pot vorbi de „înțelepciunea legiuitorului“, de „rațiunea legii“ și de „prestigiul legilor“, noi nu putem vorbi decât de „zăpăceala legiuitorului“, de „escrocheria legiferării“, de „rușinea legilor“, de „haosul juridic“ și de „dezastrul legislativ“.

II. PRINCIPII GREȘITE

Legiuitorul român este greșit nu numai în forma legiferării, dar și în fondul ei. Din momentul ce trăim într-o minciună juridică convențională, nu mai putem avea nici principiile cerute de bunul simț juridic. Pierzând și simțul juridic și simțul dreptății, legiuitorul nostru și-a pus în gând să combată „*spiritul procesiv*“ al poporului, prin formalității și decăderi rigide și prin taxe, timbre și impozite pe procese. Din momentul ce justiția nu mai este un sentiment, ea devenea o afacere particulară între doi împricinați și legiuitorul român cădea în *delirul formalismului* și *delirul fiscalismului judiciar*.

Dar spiritul procesiv este o invenție a legiuitorului nepriceput și comod, pentru că nu există *spirit procesiv*, ci numai *spirit de dreptate*.

Mai întâi, dacă ar exista spiritul procesiv, el s'ar distruge prin chiar procesivitatea lui, chiar prin el însuși, de oarece, siguranța că orice nedreptate ar să fie urmărită și urmată de sancțiuni, ar distruge nedreptățile și ar desființa procesele de șicană. Procesele de șicană se introduc tocmai acolo, unde nu este un „*spirit procesiv*“, tocmai acolo unde se găsesc împricinați, cari nu se apără cu îndârjire de orice nedreptate și unde păgubașul resemnat, dă curajul împricinatului șicanator.

De aceea creșterea numărului proceselor într-o țară, arată creșterea spiritului de apărare, încrederea în justiție și creșterea demnității cetățenilor. S'ar putea vorbi de spirit procesiv, într-o țară de legalism ideal, dar nu într-o țară de samavolnicie generală, în care domnește ilegalitatea și arbitrarul general. În țara noastră de abuz de autoritate legală și socială generală, creșterea numărului proceselor este un semn de conștiință morală crescândă, care poate duce la respectul treptat al legalității și acest spirit de emancipare juridică, trebuie încurajat iar nu combătut.

În societățile începătoare, indivizii violenți, sunt ca pietrele colțurate dintr'un vas, care cu timpul tocesc și se poleesc reciproc dacă sunt toate tari, da-

care rămân unele tot colțurate și altele măcinate, dacă unele sunt prea tari și altele prea moi.

III. DELIRUL FORMALISMULUI

Dreptul modern a rămas cu formalismul rigid din perioada religioasă, pe care fiecare generație a adăugat un strat de formalism nou. Noi întrebuițăm forme, formule, termeni tehnici și dictoane juridice, care astăzi nu mai au nici un sens, dar care sunt moștenite de acum două mii de ani.

Goethe avea dreptate să spună că dreptul se moștenește ca o boală molipsitoare, din generație în generație. În toate țările civilizate dreptul devine din ce în ce mai puțin formalist și fondul învinge forma. Dreptul rus, dreptul austriac, găsite în nouile provincii, constituiesc un drept umanizat. În forma și unificarea noastră legislativă, în loc să mergem spre desființarea formelor, noi mergem spre recrudescența formalismului în drept. În justiția noastră elementul moral este îngropat atât de adânc în elementul formal, în cât nu-l mai găsești și justiția a devenit o dialectică fastuoasă, în care găsești foarte multă estetică și foarte puțină etică.

Beția formalismului, din „Legea accelerării judecăților“, a dus justiția română la un abuz de forme și de decăderi, pe cari nu l'a ajuns nici un stat din lume, care a eșit din faza justiției teologice. Prin formalismul ei rigid, legea „accelerării judecăților“ n'a accelerat, ci a desființat judecățile. Ea a pus pe împricinat în imposibilitate de a mai intentă o acțiune sau a mai uză de o cale de atac. În țara noastră, în care țăranul analfabet nu cunoaște legile noi și trăește tot sub obiceiurile juridice de sub legiuirea lui Ipsilante, el vine la avocat tot dupe termenele, formele și cu mijloacele cerute de legile vechi. Procurarea unui act de proprietate, într-o țară analfabetă, lipsită de acte și cu funcționari rău voitori, a făcut ca nici un avocat să nu mai aibă curajul să mai intente o acțiune. Nimeni nu mai face proces și revolta se strânge și se capitalizează, pentru că în morală, ca și în natură, nimic nu se pierde.

Legiuitorii nepricepuți și juriștii comozi, sunt încântați că nimeni nu mai face procese, pentru că ei nu înțeleg, că cine este oprit de a face procese, este trimis să facă revoluție.

Legea accelerării este inaplicabilă. Magistrați superiori, mi-au declarat că sunt nevoiți să calce legea, pentru ca să nu calce drepturile oamenilor. Și este adevărat că s'au dat sentințe și decizii contrari dreptului comun, pentru a putea aplica o lege inaplicabilă. Curtea de Apel a admis suspendarea execuției provizorii, acordată de tribunal, servindu-se de art. 401 pr. civ., care se aplică la contestații, iar nu la apeluri. S'a admis ca valabil apelul declarat direct la Curtea de Apel, pentru suspendarea execuției provizorie, deși dosar-

ul eră încă la Tribunal și deși legea spune că în acest caz apelul se declară la tribunal, etc. Părțile au făcut două apeluri în loc de unul, ca măsură de precauțiune. Și în general legea accelerării judecăților, n'a accelerat ci a încetinit și a desființat judecățile.

IV. DELIRUL FISCALISMULUI JUDICIAR

În perioada morală a istoriei romane, elene, egiptene, etc., justiția eră gratuită, pentru că ea eră bazată pe sentimentul moral. În perioada de cuceriri și de confuziuni morale, justiția individuală, nu devine justiție de stat, decât din interesul fiscal al șefului, care trage venituri din judecata supușilor săi. De aceea justiția de stat a căpătat și a rămas până astăzi cu caracterul ei fiscalist și cu caracterul ei de arbitraj într'un duel judiciar.

Dar societatea noastră modernă trebuie să treacă dela individualismul judiciar abuziv și antisocial, la *individualismul social și moral*, la „dreptatea socială“ în justiție. În triumful justiției între doi particulari, societatea este interesată mai mult decât împricinatul, pentru că pe când împricinatul nedreptățit pierde viața sau avutul unui individ, o nedreptate nesancționată, subminează viața unei întregi societăți. În timpurile noastre de adâncă pasiune a dreptății, Palatul Justiției, devine lentila măritoare a tuturor revoltelor, contra nedreptăților nesancționate. Criza modernă ca și criza de înainte de revoluția franceză, este o criză de justiție.

De aceea în orice nedreptate comisă, sunt două victime: individul lezat și societatea amenințată în bazele ei. În orice proces trebuie să între astăzi un împricinat nou, trebuie să între societatea interesată la triumful justiției. Societatea care gonește pe împricinat dela Tribunal, unde venea să capete o justiție cinstită dela judecători, îl trimite să cumpere una necinstită dela Zapciu, sau îl trimite să-și facă dreptate singur. „L'injustice, spune *Thiers*, est une mère qui n'est jamais stérile, elle produit des enfants, qui sont digne d'elle“. Odraslele nedreptății sunt totdeauna ura și revolta, care plătesc scump, nedreptățile legiuitorilor și judecătorilor.

De aceea, justiția din individuală trebuie să devină socială, pentru ca împricinatul să nu abuzeze de nici o superioritate străină justiției, și pentru ca să nu triumfe, decât superioritatea lui morală. Fiscalismul judiciar, este o primă dată superiorității plutocratice, care duce la un abuz de superioritate plutocratică. „Les frais de justice, spune marele filosof *Herbert Spencer*, sont des primes accordées à l'injustice“.

Nimic nu înjosește mai mult justiția, ca impozitul pe nevoia de dreptate, care constituie privilegiul bogatului și inferioritatea săracului. Impozitul pe justiție, consfințește cea mai monstruoasă inegali-

tate legală, care crează în justiție, aristocrația banului, mai monstruoasă decât aristocrația sângelui.

De aceia fiscalismul judiciar este nedrept, antisocial și periculos.

a) El transformă monopolul justiției de stat într-o marfă publică, pe care statul o desface în detalii, după toate regulile unui comerț cu bilanț, de profit și pierderi. Fiscalismul judiciar este comercializarea justiției; este negoțul de arginți în casa justiției;

b) Creiază formalismul fiscal, cel mai grav parasit al justiției, care face să pierzi o dreptate sfântă, pentru lipsa unui timbru de o centimă;

c) Creiază, în justiție, privilegiul bogăției și inferioritatea sărăciei;

d) Gonește pe împricinatul sărac dela tribunal și-l provoacă la revoltă;

e) Impiedică formarea conceptului moral, din care trebuie să iasă iubirea și divinizarea justiției „în sine”;

f) Statul pedepsește pe împricinat, pentru nedreptatea suferită dela un membru al societății, pe care el n'a fost în stare s'o înlăture și care poate s'a născut din chiar politica lui greșită. Dreptatea ca și nedreptatea, este un produs al societății și deși numai societatea singură are și meritul și demeritul dreptății și nedreptății, cu toate acestea ea pedepsește pe împricinat pentru greșelile ei.

g) Societatea mă obligă să plătesc o taxă pentru căutarea justiției, pe care poate c'o voi pierde din cauza greșelii judecătorilor, pe care mi i-a impus chiar societatea;

h) Mă obligă să suport cheltuelile pentru susținerea unui proces, care va folosi și societății, pentru că triumful justiției într'un proces, folosește colectivității și victoria nedreptății atacă bazele ei.

Am stabilit principiul gratuității justiției, nu pentru ca să cerem justiție gratuită, ci pentru ca să stabilim un criteriu de judecata legilor fiscale, care apasă justiția noastră și pentru ca să judecăm proiectul de legea timbrului, care amenință desființarea ei.

Justiția română a ajuns o întreprindere comercială, care nu interesează pe stat, decât pentru ca să tragă venituri din ce în ce mai mari. Imoralitatea statului merge așa de departe, în cât el nu pune taxe numai pentru a-și scoate cheltuelile întreținerii justiției, ci pune adevărate impozite care produc mai mult decât cheltuelile necesitate de justiție. Taxele și impozitele justiției sunt cu atât mai imorale, cu cât el nu dă în schimb nici serviciile pentru care este plătit, de oarece justiția noastră este desființată, din cauza descurajării judecătorilor și funcționarilor judecătorești. Legiuitorul formalist și raționalist a ajuns la „accelerarea judecăților”, când trebuia să ajungă la „accelerarea judecătorilor” cu o viață mai omenească și cu o mai

mare independență față de puterea executivă. Pe când noi facem reforme pe hârtie și din birou, pe când noi visăm formule frumoase și logice, Palatul Justiției a ajuns o speluncă, în care împricinatul este exploatat și jefuit, cu toate taxele legale și ilegale. A venit timpul ca legiuitorul să cunoască și Palatul Justiției, pentru care legiferează fără să-l cunoască. Despre justiția de astăzi, se poate spune ceea ce un istoric spunea despre justiția franceză, care a provocat marea revoluție. „Iată toate gurile, toate ciocurile, toți dinții, toate ghiarele și toate cozile fiarei, care sub numele de justiție, sugă, mănâncă și devorează pe sărmanul împricinat”.

Dacă legile fiscale române de până astăzi distrugteau justiția, noul proiect de legea timbrului și impozitului pe justiție, desonorează justiția, pentru că el constituie un adevărat „*delir fiscal în justiție*”.

Vom împărți prevederile acestui proiect în două: taxe și impozite pe acte juridice procedurale și impozite pe acte juridice economice. De actele juridice economice nu ne vom ocupa, pentru că ele nu interesează direct justiția însăși, ci numai economia politică a țării. Vom spune în treacăt că taxele și impozitele pe actele economice, sunt adevărate impozite prohibitive și că toți particularii sau vor renunța la aceste acte sau vor căuta să scape, sau să reducă prin fraudă, toate aceste impozite exagrate. După toate legile excesive și nedrepte, se formează o funcțiune morală sau imorală, pentru eludarea lor.

Taxele și impozitele pe actele de procedură din proiect, se pot împărți în taxe și *impozite noi* și *taxe și impozite* mărite. Despre toate putem spune în general, că prin fiscalismul judiciar exagerat, din proiectul d-lui Ministru de Finanțe, se desființează dreptul de petiționare și că toate impozitele sunt prohibitive și antisociale.

a) Se înființează timbru și impozit în acțiunile, apelurile, opozițiunile și recursurile penale, lăsate până astăzi neimpuse, întâi pentru ca inculpatul să poată să-și dovedească ușor nevinovăția sa, într'o acțiune gravă, în care este angajată onoarea și viața sa. Partea civilă era scutită de timbru, pentru ca să i se dea o cale ușoară, care s'o încurajeze, să urmărească pe infractor ca un procurator interesat și admirabil auxiliar al Parchetului. Acum inculpatul sărac rămâne fără avocat, sub acuzațiunea procurorului din cauza sărăciei sale, pentru că trebuie să plătească și timbre și avocat; iar partea civilă nu va mai putea să urmărească pedepsirea inculpatului, pentru că proiectul fiscal o pune să plătească jumătate din impozitul proporțional la acțiune și o optime din taxele de apel, pe care le-ar plăti într'o acțiune civilă. Cel puțin dacă ar supune la taxe și impozite după terminarea procesului.

b) Sunt supuse la taxa timbrului de doi lei, toate

actele chiar cele inutile, pe care legea accelerării judecăților ne obligă să le comunicăm.

c) Taxele și impozitele pe acțiunea de divorț, merg până la două mii de lei, care vor duce la încurajarea concubinajului.

d) Pe lângă timbrele dublate și triplate, de noul proiect, impozitul pe acțiuni pleacă dela 0,40 la sută și merge până la unu la suta lei și cu inovația gravă ca în apel, trebuie să mai plătești un sfert din taxa dela prima instanță. Mi s'a dat calculul de timbrele și impozitele, care ar trebui plătite după noul proiect fiscal, pentru o acțiune de 60.000 lei, făcută de un țăran dintr'un sat basarabean. Lăsând procesului o complicațiune foarte restrânsă și ducându-l până la Curtea de Casație, reese că țăranul reclamant trebuie să plătească aproximativ opt mii de lei numai taxe și impozite legale. Dacă mai punem onorarul avocatului la cele trei instanțe, transportul, întreținerea și timpul pierdut al împricinatului cum și cel puțin 20 la sută din taxele și impozitele legale, plătite ca taxe ilegale, pentru ca procesul să poată să meargă, rezultă că țăranul împricinat trebuie să cheltuiască vreo douăzeci de mii de lei, pentru un proces de 60.000. Trebuie să mai punem și dobânda la taxele și impozitele avansate dela începutul procesului și până la terminarea lui, care să poată fi după doi sau trei ani.

Dar împricinatul a plătit 20.000 lei pentru cei 60.000 ceruți, căci când tribunalul îi dă mai puțin decât a cerut, împricinatul a cheltuit mai mult de cât a câștigat.

Și să ținem cont că fixarea valorii procesului a putut fi făcută cu bună credință, dar se poate ca tribunalul să fi greșit în aprecierea sa. Mai adăugăm, că se poate întâmpla ca pârâțul să fie insolubil și ca reclamantul să nu poată să încaseze nici cheltuiala procesului. Atunci rămâne clar că în jocul la noroc dintr'un proces, Statul are rolul clururilor de joc în care toți jucătorii pierd și numai „cagnota“ câștigă.

e) Legiuitorul a ridicat până la unu la sută impozitul pentru convenția de onorar dintre avocat și client, făcută „sub orice formă“. Lăsând la o parte atingerea prestigiului Corpului prin această dispoziție, care obligă pe avocat să încheie contract de onorar cu orice client, trebuie să semnalăm impozitul de cinci la sută, pe pactul de „quota litis“, pe care nu-l fac decât împricinatii săraci, care de aci înainte nu vor mai putea găsi avocat.

d) Art. 89 din proiectul de lege, prevede că dacă la confecționarea actului, partea se servește de un mandatar, mandatarul este solidar responsabil împreună cu partea pentru plata taxelor, impozitelor și amenzii când s'ar fi micșorat valoarea bunului vândut. Adică avocatul trebuie să meargă la fața locului, să facă expertiza bunurilor care se vând, pentru ca să nu fie solidar răspunzător cu părțile

de micșorarea valorii în act. Art. 94, care prevede pedepse pentru aceste fapte, supune la aceleași pedepse pe avocatul „care a participat în orice mod la formarea sau contrasemnarea unui act în prejudiciul fiscului“. Și cum în orice act, se poate găsi un prejudiciu pentru fisc, rezultă că avocatul se poate vedea condamnat, chiar dacă el n'ar fi făcut decât să-l contrasemneze pentru identitate.

g) *Actul de pupertate.* Dar frenezia fiscalistă merge până la desființarea actului de paupertate. În adevăr împricinatul care are un venit anual de 2.000 lei la țară sau 3.000 la oraș, care locuiește pe o chirie anuală de 2.000 lei la țară sau 3.000 lei la oraș, sau care plătește impozite la un venit de 2.000 lei la țară și 3.000 lei la oraș, este un împricinat bogat care nu poate beneficia de actul de paupertate. Persecuțiunea contra împricinatului sărac, merge până să-l oblige ca să ceară un act de paupertate special, pentru fiecare proces în parte. Și se știe că trebuie să fii destul de bogat, pentru ca să poți obține un act de sărăcie.

Eră mai leal ca legiuitorul să vină cu o dispozițiune categorică și clară, care să declare că pentru cei săraci nu există dreptate și că justiția nu este decât pentru milionari.

Concluziune. Am ajuns la concluziunea că fiscalismul judiciar, este distrugerea sentimentului justiției, care periclitează bazele sociale. Am demonstrat că legea fiscală în vigoare constituie o tăgadă de dreptate pentru împricinatii săraci și că ea înființează în justiție, privilegiul bogăției. Am arătat că noul proiect al taxelor și impozitelor judiciare, constituie un adevărat pericol social. Din toate acestea puteau trage consecințe clare.

a) Pentru că trebuie să ținem seamă de starea financiară actuală, cerem ca statul să restrângă taxele și impozitele judiciare, numai la nevoile și cheltuielile reale ale justiției și ca consecință cerem renunțarea la proiectul de taxe și impozite asupra justiției.

b) Taxele și impozitele să se perceapă la terminarea procesului, pentru ca ele să cadă asupra împricinatului vinovat, iar nu la intentarea acțiunii, când ele pot să constituie o piedecă pentru împricinatul inocent. Cu modul acesta taxele și impozitele vor căpăta și caracterul moral, pentru că se vor percepe asupra câștigului real din proces, iar nu asupra pretențiunilor împricinatului.

c) Ca un desiderat călăuzitor pentru viitor, trebuie să stabilim principiul gratuității.

d) Dacă societatea are nevoie de venituri, ea trebuie să pună taxe pe vițiile, iar nu pe calitățile morale ale omului, care formează chiar baza societăților umane.

e) Dacă trebuințele financiare, cer neapărat venituri speciale pentru justiție, cerem un impozit special și general al justiției. Prin aceasta stabilim

și solidaritatea socială a tuturor cetățenilor, cu impricinatul inocent din fiecare proces și facem și un act de dreptate, pentru că impricinatul care luptă pentru triumful dreptății în proces, luptă pentru consolidarea societății și pentru toți cetățenii.

Cum se găsească resurse suficiente pentru toate nevoile economice și culturale, chiar cele mai puțin necesare, trebuie să găsim resurse și pentru consolidarea justiției, pentru că orice progres economic sau cultural este zadarnic, dacă nu se bazează pe progresul moral și juridic.

DEM. I. DOBRESCU

Conferința d-lui avocat IOSIF G. COHEN la Societatea de legislație comparată din Paris

Luni 29 Decembrie la ora 4 post. mer. a avut loc în sala Societății de Legislație comparată din Paris, conferința ținută de D-l avocat Iosef G. Cohen, membru în comitetul de direcție al Revistei Curierul Judiciar și Secretar General al Societății de Legislație Comparată Română.

Sedința s'a deschis la ora 4 p. m. sub președinția D-lui M. Dufourmandells, Președintele societății, fiind de față juriul compus din D-nii: Prof. universitar Levy-Ullmann, Secretar Gen. al Ministerului de Justiție, D-nii Profesori Albert Wahl, René Demogue, Ripert, Larnode, precum și foarte mulți alți Profesori Universitari, deputați și senatori și un număr însemnat de mari industriași și financieri.

Din partea României erau de față: D-nii C. Diamandy, Ministrul Țării la Paris, D-nii Secretari de Legație: D. Buzducan, Stoicescu și Pettalla, precum și întreg personalul Legației, un număr însemnat de studenți români; înfățișat sala a fost arhiplină. D-l Președinte M. Dufourmandells, luând cuvântul, adresează membrilor mulțumirile sale, că au răspuns într'un număr așa de mare invitații făcute, însă probabil, că s'a adăugat la aceasta, și interesanta conferință a D-lui Cohen, cunoscut Franței, prin interesante articole publicate în Revistele de Drept Comercial și Curierul Judiciar.

Domnia-sa, adresându-se D-lui Ministru al României, exprimă sentimentele de prietenie ale Franței pentru Țara noastră, arătând că legăturile stabilite prin Societatea Comparată, va pune în adevărată lumină evoluțiunea civilizatoare a acestei Țări, a cărui rol în Orientul Europei este de a fi și păstrătoarea păcii europene.

Ca un omagiu adus României, D-sa declară Președinte de onoare al sedinței pe D-l Ministru Diamandy. După ce face istoricul activității Societății comparate pe anul trecut, citează între altele și importante comunicări făcute de D-nii Vladimir Athanasovici și I. Ionescu-Dolj asupra naționalității și Sescioreanu și Brăescu asupra Reformei Agrare, comunicări, cari au apărut în Buletinul Societății Românești, publicat în limba franceză.

Se dă cuvântul D-lui avocat Cohen, care, timp de aproape două ore, dezvoltă în mijlocul atențiunii încordate a auditorului, conferința D-sale asupra Naționalizării subsolului și Legea Minelor în România.

Asupra conținutului conferinței vom înzista într-o apropiată cronică, ea depășind cadrul comunicărilor normale ce se fac la această Societate. Menționăm însă că ea a fost făcută într'un stil elegant, cu mult fond juridic și expusă cu un talent oratoric, ce a încălzit și provocat entuziasmul întregii săli și a juriului.

După conferință, D-l Președinte Dufourmandells, împreună cu întregul juriu, a adus într-o caldă cuvântare elogiile D-lui

avocat Cohen, elogi de care noi, toți românii aflători în sală, ne-am simțit mândri și foarte mișcați.

D-l Ministru Diamandy a felicitat îndelung pe D-l Cohen.

D-l Președinte Dufourmandells, în numele Societății de Legislație Comparată, a dat un banchet în onoarea D-lui Cohen, care a avut loc la Societatea de Civilizație a Renașterii Franceze, unde a asistat un însemnat număr de Profesori Universitari și de parlamentari.

D-sa fiind invitat de Ministerul de Justiție, va face în ziua de 8 Ianuarie o serie de prelegeri la Universitatea din Strasbourg asupra Legei Minelor.

Deasemenea d. avocat Cohen va mai ține alte două conferințe: una la Palatul de Justiție din Bruxelles, în ziua de 13 Ianuarie, iar cealaltă în ziua de 23 Ianuarie la Facultatea din Varșovia.

IONEL CODREANU

Doctorand în drept la Facultatea din Paris

TRIBUNALUL RÂMNICUL SĂRAT

Audiența dela 5 August 1925

Președinția d-lui N. C. ISBĂȘOIU, președinte

Petre Vioreanu cu Maria Aslan

Sentința civilă Nr. 487

Chirii. Contract de locațiune, încheiat cu unul din comostenitori, prelungit în baza legii. Acțiune în anularea lui, făcută de un alt comostenitor, ca fiind încheiat și fără participarea sa.

Erede aparent. Mandat tacit. Stabilirea lui prin diferite fapte deduse din împrejurările cauzei și prin prezumțiuni. Buna credință a chiriașului pârît. Inchirierea act de administrație opozabil reclamantului.

Tribunal de vacanță. Competință. Art. 219 din legea de organizare judecătorească.

1. Când un moștenitor a administrat un imobil timp îndelungat închiriindu-l totdeauna sub titlul de proprietar, înseamnă că a fost împuternicit în mod tacit de ceilalți comostenitori să-l administreze și ca atare chiriașul de bună credință, cu care a contractat închirierea, nu poate fi silit să părăsească imobilul înainte de termen sub cuvânt că contractul său, fiind făcut fără participarea și a celorlalți comostenitori, este nul avându-se în favoarea sa pentru validitatea contractului nu numai teoria mandatului tacit dar și teoria eredelui aparent.

2. Conform art. 219 din legea de organizare judecătorească tribunalul de vacanță este competent a judeca acțiunile ținând la destăințarea contractelor de închiriere.

Tribunalul,

Asupra opoziției și apelului de față,

Având în vedere că din actele dela dosar din desbaterile și concluziile urmate se constată în fapt următoarele:

Petre Vioreanu profesor din R.-Sărat închiriaza la 2 Octombrie 1920 un corp de case din str. Bagdad No. 34 dela d-na Tarsi Aslan, proprietară, cu domiciliul în aceeași stradă și număr, în alt corp de case rezervat, pe timp până la 23 Aprilie 1922, contract prelungit pe baza legii chiriilor și vizat pentru prelungire de proprietară la Administrația Financiară la 24 Aprilie 1924, de care s'a folosit neturburat până la 2 Aprilie 1924, când s'a introdus acțiunea pentru anularea contractului de d-na Maria Aslan, domiciliată în București, str. Amzei 12, în calitate de soră cu d-na Tarsi Aslan și ca moștenitoare a defunctului lor tată Emanoil Aslan, decedat la 1879, cum rezultă din actul de deces depus, — invocând că contractul este nul fiind făcut și fără participarea sa ca moștenitoare, acțiune admisă de Judecătoria ocol. I R.-Sărat prin cartea de judecată No. 172 din 925 pentru motivele prevăzute, atacată cu apelul de față.

Având în vedere că pârâtul în apărare la prima instanță ca

să-și salveze contractul obținut și să pareze acțiunea de reziliere și evacuare a desvoltat demonstrând că reclamanta ca moștenitoare a defunctului Em. Aslan, dacă s'a interesat de moștenirea rămasă, a trebuit să știe că este administrată de sora sa Tarsi Aslan și, în acest caz, în mod tacit, a autorizat-o să o administreze și deci contractul de închiriere făcut în aceste condițiuni este valabil;

Având în vedere că în dovedirea acestei supozițiuni, apelantul s'a servit la prima instanță, în prim rând, de interogatorul reclamantei, ce i s'a luat prin comisie rogatorie de jud. de ocol VI București, când reclamanta a arătat că nu știe dacă acest imobil s'a mai închiriat de când a decedat părinții și nu a autorizat pe sora sa Tarsi Aslan să îl închiriereze pârâtului apelant, și după care, pentru a obține puncte de susținere, a deferit jurământ reclamantei asupra unor puncte de fapt străine de cauză, ce i s'a admis de judecătorie prin încheierea dela 18 Februarie 1925 și anume : Să jure reclamanta dacă nu a cunoscut pe soția și fiul pârâtului și dacă nu au fost pe la d-sa, jurământ ce s'a prestat de reclamantă, iar când a cerut primei instanțe să i se admită a stabili mandatul tacit cu acte îi s'a respins cererea, deducând prin considerentele cărtei de judecată că odată ce a recurs la jurământ, implicit numai posedă acte sau alte probe, considerent ce face unul din motivele de combatere ale apelului de față ;

Având în vedere că, în adevăr că, în încheierea judecătoriei dela 18 Februarie 1924 se vede trecut că avocatul pârâtului a susținut că reclamanta nerecunoscând nimic din întrebările puse la interogator, „deferă jurământ decizoriu”, fără însă să desvolte care anume puncte din interogator, — deci un proiect de jurământ, — și Judecătoria i-a admis cererea ca să ia jurământul asupra faptelor formulate, fapte ce s'au formulat posterior prin foaia de jurământ, ce sunt streine cauzei procesului și nu desleagă fondul ;

Considerând că în acest fel fiind admis și prestat jurământul, nu constituie o transacție între părți asupra combaterii acțiunii pe mandatul tacit ;

Considerând că chiar dacă s'ar face dovada, ceea ce nu rezultă de nicăeri, că jurământul a fost cerut asupra dovedirii mandatului tacit, pârâtul a fost stăpân pe acțiunea sa și mai înainte de a-i cunoaște conținutul și a-l accepta, reclamanta, când era în stare de proiect, l'a modificat, și s'a prestat numai asupra altor fapte streine cauzei, această modificare este legal făcută potrivit art. 1214 c. civ., căci nu îl acceptase reclamanta sub nici o formă ;

Considerând că chiar dacă ar fi luat în întregime ca jurământ decizoriu, care să poată transige între părți, reclamanta trebuia să răspundă la jurământ categoric, să curme contestația, declarația sa că nu și-a aduce aminte să fi cunoscut pe soția pârâtului, echivalează cu un refuz de a jură și nu transige, astfel că apelul în principiu pe acest motiv este admisibil și poate apelantul să se serve și de alte probe în susținerea acestui motiv ;

Considerând că în ce privește susținerea apelantului că jurământul nu este semnat de reclamantă și ar fi nul pentru acest motiv devine inutil de a-l desvolta, fiind înlăturat pentru considerentele arătate, căci dacă era deferit asupra cauzei ce transige, constatarea Judecătorului că nu a putut semna, era suficientă și nu se putea considera ca nesemnat ;

Având în vedere că apelantul a evidențiat tot în supoziția că în cazul de față reclamanta dacă s'a comportat ca coproprietară în administrarea imobilului închiriat pârâtului, a trebuit să imputernicească tacit pe sora sa Tarsi Aslan să închiriereze imobilul, mandat ce pârâtul ca terță persoană îl poate stabili prin presumpții și fapte deduse din împrejurările cauzei. În acest sens *D. Alexandresco*, vol. IX, p. 561, când spune : se decide în genere că proba mandatului tacit se poate face nu numai prin martori dar și prin diferite fapte sau presumpții, care să-l indice în mod neîndoelnic și neechivoc ; *H. Colin et Capitant*, Dr. civil, II, p. 709 spune : Mandatul tacit este ace-

la care în mod neîndoios rezultă pe cale de inducțiune din împrejurările în care lucrează mandatarul ; *Lable* spune : voînțele cari constituiesc mandatul tacit se deduc din fapte, din împrejurări cari îl evidențiază.

Având în vedere că Tarsi Aslan a recunoscut la interogatorul ce i s'a luat de Tribunal că reclamanta a lăsat-o să îngrijească de imobil, că îl stăpânește și pentru reclamantă, că l'a închiriat și la alte persoane, chiria o împărțea, plătea dările și din chiria luată dela pârât a dat și reclamantei, iar reclamanta a arătat la interogator că s'a desinteresat de imobil dela moartea părinților, neștiind nici dacă s'a mai închiriat, declarații unite și cu împrejurările de fapt că fonciera a fost trecută în tot timpul numai pe numele Tarsiei Aslan, cum rezultă din certificatul Percepției R.-Sărat Nr. 1514-1924, aflat la dosar, și prin faptul că reclamanta s'a desinteresat de imobil atâta timp și în decursul anilor 2 Octombrie 1920 până la introducerea acțiunii la 2 August 1924 de când stă în imobil pârâtul, care a plătit și chiria Tarsiei Aslan, fără ca reclamanta să evidențieze vre-o pretenție ; relevă deci mandatul tacit ce a existat între reclamantă și sora sa Tarsi Aslan, deci pârâtul P. Vioreanu fiind de bună credință când a contractat cu Tarsi Aslan, căci în contract Tarsi Aslan s'a trecut ca proprietară și deci în drept de a închiria imobilul, contractul de închiriere făcut în aceste condițiuni, este valabil și opozabil reclamantei ;

Având în vedere că reclamanta a combătut susținând că nu se poate trage presumpții pe interogatorul pârâtei Tarsi Aslan, căci este ținută pe baza dispozițiunilor art. 1420 al. 3 c. civ. a garanta folosința neîmpiedecată asupra imobilului închiriat și de teama acțiunii în daune la care se expune față de chiriaș, cată să salveze contractul ;

Având în vedere că spre a se putea stabili dacă Tarsi Aslan este sinceră cu răspunsurile ce le-a dat în acest proces, ca să se vadă dacă apără pe pârâtul chiriaș sau dacă este în acord cu reclamanta ca să scape de chiriaș, urmează a se analiza actele din dosar și felul cum s'a comportat în proces ;

Având în vedere că reclamanta la introducerea acțiunii a depus și contractul original de închiriere care era în păstrarea pârâtei Tarsi Aslan ce-i aparținea, deci de acord cu reclamanta i-a predat contractul ca să justifice închirierea, iar în tot cursul procesului pârâtei Tarsi Aslan nu s'a opus acțiuni, nu a făcut nici o obiecție când s'a prezentat fără avocat sau a lipsit, motive ce justifică presumpțiile acordului cu reclamanta, însoțite și din împrejurările că reclamanta s'a prezentat în instanță prin procurator, nepotul său, fiul celei de a treia soră ce stă în imobil cu Tarsi Aslan și care a și procurat toate actele dela arhiva statului cum rezultă din dosar, deci, din acest punct de vedere, rezultă că Tarsi Aslan o susține pe reclamantă iar nu pe chiriaș și în interogator s'a ferit să recunoască mandatul tacit ce a existat, astfel că obiecțiunile intimei din acest punct de vedere devin nefondate ;

Având în vedere că apelantul și-a desvoltat susținerile și pe motivul teoriei eredului aparent, deduse din împrejurările de fapt expuse, dacă s'ar fi desinteresat reclamanta de imobil în tot timpul dela decesul părinților săi, pârâtul fiind de bună credință în momentul contractării că tratează cu adevărata proprietară, când a încheiat contractul, ce este un act de administrație, este opozabil și reclamantei ;

Având în vedere că intimata în combatere a susținut că această teorie nu se poate susține, pârâtul susținându-și apelul pe motivul mandatului tacit, deci a știut de existența reclamantei în momentul contractării, și prin urmare fiind susțineri în situații opuse, ce se exclud, nu se pot lua în seamă ;

Având în vedere că spre a se vedea dacă apelantul a știut sau nu de existența reclamantei în momentul contractării ca să se poată vedea dacă a fost de bună credință sau nu în momentul contractării, urmează a se analiza actele depuse și împrejurările cum s'au comportat părțile în acel moment, căci

sustinerea apelantului sunt supozabile ca să și poată salva contractul obținut.

Având în vedere că Tarsi Aslan în contractul de închiriere se dă de proprietara imobilului, situație în care s'a comportat în timpul dela decesul tatălui lor, în decurs de 47 ani de când a stat în imobilul ce l'a închiriat și altor persoane, cum a recunoscut la interogator, și pentru care a plătit fonctera, ce era trecută pe numele său, fapte unite și cu comportarea Tarsiei Aslan față de întreaga succesiune rămasă dela părintele lor, pe care o îngrijea și din care a și vândut personal dându-se ca singură proprietară, cum rezultă și din actul transcris de Trib. R.-Sărat la Nr. 1884-1919, prin care vinde lui V. Tomulescu, locul prevăzut în actul depus la dosar, justifică buna credință a părâtului în momentul închirierii considerând-o ca singură proprietară a imobilului, situație care se și evidențiază prin inactivitatea reclamantei care, dela decesul tatălui lor, de 47 ani nu s'a interesat de imobil și în acțiunea introdusă cată prin actele depuse să și dovedească calitatea de moștenitoare ca la ori și ce acțiune de partaj sau revendicare, ce nu erau necesare, dacă erau necontestate de Tarsi Aslan ca moștenitoare asupra acestui imobil, astfel că apărarea apelantului și pe teoria eredelui aparent este fondată, susținerile în comparație cu mandatul tacit nu se exclud, fiind făcute obiectiv ipotetic, pentru salvarea contractului obținut și tribunalul urmează a analiza și acest motiv al apelantului;

Intr'adevăr, eredele aparent este acea persoană care posedând o succesiune și comportându-se ca un adevărat moștenitor și proprietar, este considerat ca atare de toată lumea.

Având în vedere că în lipsa unui text în codul civil, care să prevadă o soluțiune în conflictul dintre dobânditorul de drepturi succesoriale cu just titlu, — doctrina și jurisprudența au admis două teorii și anume: Una strict juridică, care anulează orice acte făcute de un erede aparent, chiar când terțiul care a contractat cu el ar fi fost de bună credință, în baza principiului că nimeni nu poate transmite altuia mai mult drepturi decât el însuși are, și alta, care socotește valabile actele cu titlul oneros, făcute de eredele aparent, și care se bazează pe spiritul de echitate, ce nu trebuie să lipsească în raporturile juridice dintre indivizi, și pe considerațiuni de ordin practic și de interes general.

Că, dacă poate fi discuțiune asupra chestiunii, dacă în afară de buna credință ce trebuie să prezideze raporturile dintre eredele aparent și cumpărătorul unui drept, în ce privește actele de dispoziție se mai cere și diligența obicinuită după natura actului, deși anumite legiuri, cum este codul italian, în art. 993, cere numai ca buna credință să fie numai din partea cumpărătorului, apoi această discuție devine inutilă fiind constant, în drept ca în privința actelor de simplă administrație este suficientă buna credință din partea celui care contractează cu moștenitorul aparent;

Având în vedere că acestea fiind principiile generale ce guvernează teoriile eredelui aparent și cercetând faptele expuse mai sus, rezultă că reclamanta a stat în inactivitate timp de 47 ani dela decesul tatălui lor, iar imobilul în litigiu l-a stăpânit Tarsi Aslan, care l-a îngrijit și închiriat și pentru care a plătit și fonciarul, în tot timpul fiind trecute pe numele său, cum rezultă din interogatoriile administrate și actele depuse; în aceste condițiuni, P. Vioreanu, când a închiriat casele, a crezut-o proprietară pe Tarsi Aslan, căci așa s'a considerat și, deci, fiind de bună credință, și închiriere fiind un act de administrație, îi este opozabil reclamantei, — dreptul său de comostenitoare ce a stat în inacțiune, cum rezultă și din actele depuse la dosar, prin care tinde să stabilească calitatea sa, — urmează să și-o stabilească față de ceilalți moștenitori, față de apelant se aplică, în împrejurările de față, teoria eredelui aparent, iar nu principiile indiviziunii; (In acest sens judecătoria Ocol. 6 București, cartea No. 937 din 924, publicată în *Curierul Judiciar* No. 2 din 925, cu adnotarea d-lui I. P. Stănescu; *Aubry et Rau*, V, 369 și VI par. 616; *Colin et*

Capitant, III, pag. 489 precum și *D. Alexandresco*, vol. III, par. II, pag. 916 și 917, vol. VI, pag. 473, și IX, pag. 51. — astfel că acțiunea devenind nefondată, urmează a se admite opoziția și apelul și a se respinge acțiunea;

Având în vedere că apelantul a invocat ca motiv și lipsa de calitate a reclamantei fiind coproprietară indiviză a imobilului în litigiu cum pretinde, singură nu avea calitatea să pornească acțiunea, — motiv ce devine inutil de a-l mai analiza, apelul fiind admis pe celelalte motive, — doctrina și jurisprudența însă, în majoritate, au admis că un comostenitor necontestat de ceilalți comostenitori, este în drept a introduce acțiuni pentru evidențierea drepturilor pretinse, obținute de terțe persoane de la alți comostenitori prin acte la cari nu au participat.

Având în vedere că reclamanta prin notele depuse la grefă, după pronunțarea sentinței, relevă că nu putea fi judecată de tribunalul de vacanță, chestiune ce nu a invocat-o în debateri, nu se poate lua în considerație, totuși prin acțiunea de față tinzând la desființarea contractului de închiriere obținut de părât, potrivit dispozițiilor art. 219 din legea de organizare judecătorească, asemenea acțiuni se judecă și în timpul vacanței de tribunal.

Având în vedere și cererea de cheltueli de judecată, aprenând și asupra raporturilor în care se găsesc părțile le fixează la suma de lei 200.

Pentru aceste motive, redactate de d-l președinte N. C. Isbășoiu, Trib. admite apelul, etc.

(ss) N. C. Isbășoiu.

TRIBUNALUL OLT

Audiența dela 25 August 1925

Președinția d-lui GH. VASILIU, Judecător

Ion Rădulescu Poboranu cu Casa Centrală de Improprietărire
Sentința civilă No. 323

Legea agrară. Exercițarea dreptului de preempțiune al Statului. Art. 81 Regul. legii agrare. Policitațiune. Vânzare perfectă. Art. 1295 și 1315 c. civ. Vânzare „pendente conditione”. Art. 1296 c. civ. Dreptul de preempțiune al Statului neputând lovi moșiile de indisponibilitate peste 50 ha, dacă n'a fost exercitat în toate condițiile cerute de art. 81 regul. legii agrare. Degajarea vânzătorului de orice răspundere către Stat prin faptul ofertei vânzării. Răspunderea vânzătorului, numai în cazul când a vândut unei terțe persoane în mod ocult, fără încunoștiințarea Casei Centrale. Respingerea cererei de trimitere în posesie, conf. art. 81 Regul. legii agrare a Casei Centrale.

Conf. art. 81 Regul. legii agrare, Statul are dreptul să și exercite dreptul de preempțiune asupra moșiilor cultivabile rămase după exproprieri, ce depășesc 50 ha., atunci când proprietarul ar voi să le vândă. Faptul de a oferi Statului moșia, în toate condițiunile legii agrare, și Statul neacceptând imediat vânzarea fără condițiuni, dreptul de preempțiune nu și mai poate produce efectele, ofertantul-vânzător, în acest caz, fiind degajat de răspundere către Stat, putând vinde în mod valabil moșia unei terțe persoane. Prin simpla ofertă acceptată de Stat, sub condițiune de a trimite diferite acte neimpuse de art. 81 Regul. legii agrare, nu s'a putut perfectă vânzarea conf. art. 1295 și 1315 c. civ. în acest caz fiind o vânzare „pendente conditione” conform art. 1296 codul civil Nevalabilitatea vânzării conform textului Regulamentului legii agrare și a articolului 32 din lege, este numai atunci când s'ar fi făcut o vânzare ocultă, fără încunoștiințarea Casei Centrale, caz, care ar îndritui-o să ceară substituția ei în drepturile cumpărătorului conf. art. 81 Regul. legii agrare, nu și când a încunoștiințat-o și vânzarea nedevenind perfectă, prin temporizarea răspunsului acceptării definitive, din cauza unor acte neimpuse de Reg. legii agrare.

Cererea de trimitere în posesie a Casei Centrale respinsă, neavând un temei juridic.

Tribunalul,

Asupra cererii Casei Centrale de improprietărire a sâtenilor de pe lângă ministerul agriculturii înregistrată la Nr. 12970-925, Aprilie 1925, că în conformitate cu dispozițiunile art. V din legea promulgată prin Înaltul decret regal Nr. 953 din 11 Martie 1925 publicat în „Monitorul Oficial” Nr. 58 din 13 Martie 1925 și articolul 81 din regulamentul legii agrare, promulgat prin Decretul-lege Nr. 3387-922 de a se constata contradictoriu cu d-l I. Rădulescu-Poboran, că vânzarea moșiei în întindere 62 hectare oferită asupra căreia și-a exercitat dreptul de preemțiune este perfectă dispunându-se trimiterea în posesia Statului asupra acestei porțiuni; iar predarea și punerea în posesiune să se facă reprezentantului Casei Centrale, care este Consilierul agricol al județului Olt. Având în vedere concluziile orale și scrise ale părților, precum și actele din dosar din care în fapt se constată următoarele:

D-l I. Rădulescu-Poboran de profesiune comerciant și proprietar în orașul Slatina (Olt) prin notificarea Nr. 7584 din 25 Septembrie 1924, încunostiințează Casa Centrală conform art. 32 din legea agrară și 81 din regul. legii agrare despre actul de vânzare intervenit între d-sa și cumpărătorii I. Jianu și alții cu data de 21 Septembrie 1924 pentru moșia sa în întindere de 62 hectare ce reprezintă partea sa de proprietate socotită cu 22.000 lei hectarul, spre a-și exercita dreptul de preemțiune.

La această notificare primită, Casa Centrală prin adresa Nr. 20962 din 25 Octombrie 1924 sub formă de notificare cu Nr. 4914 din 27 Octombrie 1924, comunică că Statul își exercită dreptul de preemțiune asupra moșiei în condițiunile oferite și pentru a se putea proceda la facerea actului de vânzare, cere să prezinte actul de proprietate și planul moșiei.

D-l I. Rădulescu-Poboran, pârâtul, conformându-se acestei notificări, trimite încă de la 12 Noembrie 1924 titlurile de proprietate și planul moșiei; însă văzând că deși Casa Centrală a primit actele, nu se prezintă să facă actul de vânzare în condițiunile oferite și acceptate, îi face o somațiune cu data de 1 Decembrie 1924, prin care o somează că dacă în termen de cinci zile adică 5 Decembrie 1924, nu trimite delegatul său să facă actul de vânzare și să numere din preț suma de lei 68.200, va considera încunostiințarea pentru exercitarea dreptului de preemțiune fără efect (neexistentă) refuzând a mai face actul de vânzare, aceste întârzieri cauzându-i mari daune prin privațiunea unei sume mari de bani, rest ce este obligat să-i numere fostului proprietar al moșiei N. Caracostea în ziua de 8 Decembrie 1924, mai ales că există un pact comisoriu în actul de vânzare acceptat, că să se desăvârșească actul până la data de 10 Noembrie 1924, care neexecutare va atrage de drept, fără somație sau chemare în judecată rezilierea actului de vânzare.

Casa Centrală, la somațiunea primită abia la 15 Decembrie 1924, trimite o urmare la notificare cu Nr. 34001 d-lui I. Rădulescu-Poboran, în care îl invită ca în conformitate cu art. 81 din regulamentul legii agrare în termen de 30 zile să-și completeze actele de proprietate și să trimeată și certificatele de sarcini ale moșiei, *fără de care actul nu se poate face*, cunoscând că e gata să numere prețul, îndată ce actele vor fi complete. La 3 Ianuarie 1925, d-l I. Rădulescu-Poboran, face o ultimă notificare Casei Centrale prin care îi comunică că întrucât de la început prin încunostiințarea Nr. 8914-27 Octombrie 1924, nu i s'a cerut decât titlul de proprietate și planul moșiei, fără alte acte, care nu sunt prevăzute de lege, acte ce le-a trimis încă de la 12 Noembrie 1924 și întru cât nu s'a conformat somațiunei din 1 Decembrie 1924 ca să se prezinte în cinci zile să facă actul, nerespectând pactul comisoriu din actul de vânzare oferit, nu mai înțelege să mai

facă actul de vânzare considerându-se degajat de orice obligațiune, dreptul de preemțiune ne mai putând fi exercitat.

În sfârșit la 31 Ianuarie 1925, Casa Centrală face o ultimă notificare d-lui I. Rădulescu-Poboran, prin care-l încunostiințează că înțelege să-și exercite dreptul de preemțiune și sub rezerva controlului actelor de proprietate și sarcini, să se prezinte la corpul portărilor în ziua de 6 Februarie 1925, pentru facerea actului și numărarea primei rate din preț, iar în caz de refuz, se va adresa justiției pentru a fi trimisă în posesie Casa Centrală prin reprezentantul său.

La 6 Februarie 1925, după cum se constată din procesul-verbal al Corpului de portări de pe lângă trib. Olt, să prezintă Gh. Linde, reprezentantul Casei Centrale, precum și d-l I. Rădulescu-Poboran, căruia îi oferă rata de lei 784.300, precum și suma de lei 68.200, reprezentând taxa de înregistrare de 5 la sută la suma de 1.364.000 lei, ce sunt refuzate și în urmă consecunțelor, considerându-se vânzarea ca perfectă, la care d-l I. Rădulescu-Poboran răspunde că întrucât Casa Centrală nu s'a conformat notificărilor făcute, oferta vânzării și-a retras-o, considerând vânzarea ca neexistentă și refuză a mai face actul de vânzare, după care Casa Centrală face prezenta cerere înaintea Trib. Olt înregistrată la No. 12970 din 25 Aprilie 1925, prin care cere să se constate contradictoriu cu I. Rădulescu-Poboran, că contractul de vânzare e perfect și să se dispună trimiterea ei în posesie pe porțiunea de teren (moșie) oferită Statului, chestiune care urmează să se rezolve prin această sentință.

În drept: Casa Centrală a dezvoltat următoarele chestiuni:

1) Casa Centrală îndeplinindu-și toate obligațiunile cerute de lege, vânzarea a devenit perfectă conform art. 1295 și 1315 c. civil;

2) Termenul de 10 Noembrie 1924, prevăzut în actul de vânzare oferit Casei Centrale, n'a mai fost un motiv de rezilierea contractului de vânzare prin neîndeplinirea lui, întrucât părțile au renunțat la pactul comisoriu prin faptul că s'a depus de vânzătorul I. Rădulescu-Poboran, titlurile de proprietate după această dată, așa că ne mai existând termen fatal a rămas fixarea termenului la acordul părților.

3) Față de refuzul d-lui Rădulescu-Poboran de a-și exercita obligațiunile, Casa Centrală în virtutea art. 81 regulamentul legii agrare cere trimiterea în posesiune, actul de vânzare intervenit între I. Rădulescu-Poboran și I. Jianu, e nul prin exercitarea dreptului de preemțiune al Statului;

Având în vedere că la aceste susțineri pârâtul opune că vânzarea nu poate fi perfectă, fiind numai o singură policitațiune, întrucât Casa Centrală nu s'a pronunțat dacă acceptă definitiv vânzarea procedând la facerea actului, ci a amânat perfectarea ei până la depunerea actelor complete.

Că în privința termenului fatal de 10 Noembrie 1924 deși s'a primit de Casa Centrală actele peste acest termen, interpretându-se că s'a renunțat la pactul comisoriu, totuși, Casa Centrală a fost somată la 1 Decembrie 1924, că în termen de cinci zile să se prezinte la facerea actului astfel că nu i se poate imputa vânzătorului refuzul facerii actului, a fi îndrituită a cere trimiterea în posesie conform art. 81 regulamentul legii agrare.

Având în vedere că pentru a se ajunge la o soluțiune juridică, chestiunea în speță trebuie privită dintr'un îndoit punct de vedere, adică al dreptului comun, precum și al dreptului special, din care face parte legea agrară;

Având în vedere că după principiile dreptului comun, cuprins în art. 1295 c. civ., o vânzare devine perfectă între părți și proprietatea e de drept strămutată la cumpărător, în privința vânzătorului, îndată ce părțile s'au învoit asupra lucrului și prețului încă nenumărat.

Că aceste dispozițiuni ale codului civil, nu mai suferă nici o interpretare, ori decâte ori părțile s'au învoit definitiv asupra vânzării, adică când la oferta făcută de vânzător, cumpărătorul, fără a mai pune vreo condițiune, în vederea a-

sigurării, că titlurile de proprietate să fie valide, ar fi acceptat pur și simplu vânzarea, procedându-se la facerea actului de vânzare.

Că în speța de față urmează să vedem dacă perfectarea vânzării devenise fapt îndeplinit conf. art. 1295 cod. civil sau că așa cum se constată din actele din dosar, adică cum s'a făcut oferta de vânzător și cum s'a comportat casa Centrală ca cumpărătoare, mai poate fi vorba de o vânzare perfectă pur și simplu, refuzată de vânzător, sau că e vorba de o vânzare „pendente condiție” prevăzută de art. 1296 c. civil;

Considerând că din notificările reciproce ce Casa Centrală și I. Rădulescu-Poboran și le-au făcut se vede că în afară de actele cerute de art. 81 regulamentul legii agrare, i s'a mai cerut părâtului și alte acte de sarcini ale moșiei, fără de care vânzarea nu se putea desăvârși, caz în care nu mai poate fi vorba de o vânzare pură și simplă, ci de o vânzare condiționată sub condiție suspensivă, ce trebuia să devie perfectă numai după îndeplinirea condiției, adică după ce vânzătorul I. Rădulescu-Poboran ar fi trimis toate actele cerute;

Considerând că fiind vorba de o vânzare, „pendente condiție” proprietatea nu este încă transferată cumpărătorului, vânzătorul rămânând tot proprietar, riscul și pericolul lucrului vândut fiind pe seama lui, și putând a vinde proprietatea unei alte persoane; iar îndeplinindu-se condiția numai atunci vânzarea ar fi devenit perfectă, când proprietatea imobilului s'ar fi strămutat cumpărătorului recte Casei Centrale cu efect retroactiv, din momentul facerii ofertei și când s'ar fi putut pretinde trimiterea ei în posesiune, fără somație sau judecată, conform art. 81 regulamentul legii agrare, pentru ca, Casa Centrală să fie îndreptățită a cere trimiterea ei în posesiunea moșiei.

Considerând că după dispozițiile art. 32 din legea agrară și 81 din regulamentul legii agrare, conacele moșiilor expropriate sau cele nesupuse exproprierei ce depășesc întinderea de 50 hectare, nu se vor putea vinde decât cu respectarea dreptului de preemțiune în favoarea Statului, fiind obligat orice proprietar a notifica Casei Centrală intențiunea sa de a vinde, arătând prețul și condițiile, iar dacă vânzarea s'a efectuat înainte de a comunica dacă nu s'a încunoștiințat proprietarul în termen de 30 zile că înțelege să reție imobilul în condițiile vândute;

Considerând că conform acestor dispozițiuni din legea agrară I. Rădulescu-Poboran notifică vânzarea intervenită între d-sa și cumpărătorii I. Jianu și alții cu data de 21 Septembrie 1924, pentru parte din moșia sa, în întindere de 62 ha. la care Casa Centrală răspunde că și exercită dreptul de preemțiune primind toate condițiile din act, iar facerea lui se va hotărâ după ce se vor înainta titlurile de proprietate și planul moșiei pe care vânzătorul părât le-a și trimis.

Considerând că vânzătorul văzând temporizarea facerii actului din partea Casei Centrale, o somează la 1 Decembrie 1924 a-și trimite delegatul său să numere prețul și să desăvârșască actul de vânzare, la care Casa Centrală din nou produce amânări prin cereri de noi acte de sarcini pe care vânzătorul nu era obligat a le prezenta după dispozițiile art. 81 regulamentul legii agrare, fapt ce determină pe părâtul I. Rădulescu-Poboran a-i notifica că consideră oferta ca neexistentă, și renunță a-i mai face vânzarea moșiei din cauza acestei temporizări, suferind mari prejudicii. D-sa fiind obligat ca la termenul de 8 Decembrie 1924 să dea un rest de preț fostului său proprietar N. Caracostea;

Considerând că recunoscându-se acest drept de posesie al exercitării dreptului de preemțiune al Casei Centrale, legiuitorul n'a putut înțelege că prin această dispoziție să lovească de indisponibilitate moșiile proprietarilor oferite spre vânzare decât numai în anumite condițiuni, ce Casa Centrală în calitate de cumpărătoare, le va îndeplini cu sfîntenie, fără a prejudicia pe proprietari, adică de a da un răspuns afirmativ

necondiționat de acceptare și într'un anumit termen prevăzut de lege de 30 zile, contrariu vânzătorul fiind degajat de orice obligațiune și răspundere către Casa Centrală.

Considerând că din litera art. 81 regulamentul legii agrare rezultă că facultatea recunoscută Statului de a cere trimiterea în posesiune, se referă la cazul când proprietarul ar înstreina imobilul unei terțe persoane, în mod ocult, fără să fie încunoștiințată Casa Centrală spre a avea posibilitatea de a-și exercita dreptul de preemțiune, caz când vânzarea ar fi nulă, Statul substituindu-se de drept cumpărătorului, supunându-se condițiilor stipulate;

Că dacă în acest caz, Casa Centrală a fost în măsură să și exercite dreptul de preemțiune, punându-i-se la dispoziție de vânzătorul părât toate titlurile de proprietate impuse de lege, și totuși ca n'a respectat condițiile prevăzute atât de lege, cât și cele din contractul de vânzare oferit, a număra prețul și a desăvârși actul de vânzare în termenul acordat de vânzător prin somațiunea de la 1 Decembrie 1924, întrucât se renunțase la pactul comisoriu în mod tacit prin trimiterea actelor de către vânzător peste acest termen, pact ce trebuia să opereze la 10 Noembrie 1924, spre a se putea vedea de vânzătorul I. Rădulescu-Poboran, intenția serioasă de a cumpăra, Casa Centrală, în acest caz neputând să se mai bucure de favoarea excepțională, care derogă regulilor ordinare ale dreptului comun, de a cere trimiterea ei în posesiune, urmează a i se respinge cererea ca nefondată.

Statuând și asupra cheltuelilor de judecată cerute de părât, Tribunalul în aprecierea sa le fixează la suma de lei cincisprezece mii.

Văzând și art. 140 și 146 pr. civ.

Pentru aceste motive redactate de d-l judecător G. Vasiliu, Tribunalul respinge, etc.

Judecător, (ss) G. Vasiliu.

A APARUT în editura „Curierul Judiciar” Volumul II, **TRATAT DE DREPT ȘI PROCEDURA PENALA**, cursul prof. I. Tanoviceanu, ediția II-a, revăzut și complectat în ce privește doctrina română și străină de d-l Dr. Vintilă Dăngoroz, avocat, cu referințe pentru Bucovina de d-l Dr. Corneliu Chisești, consilier la Înalta Curte de casație, iar pentru Ardeal de d-l Dr. Ștefan Laday, jurisconsult în Cluj. Jurisprudența complectată de d-l Dr. Eugen Decusară, Directorul statisticei în Ministerul de justiție, secretar de redacție la „Curierul Judiciar”.

S'a pus sub presă vol. III ce va apare în cursul lunii Februarie.

De vânzare la editor „Curierul Judiciar”, București, strada Artei 5 și la principalele librării. PREȚUL 500 lei. Acelaș preț și vol. I care se poate comandă la „Curierul Judiciar”, care le expediază numai contra plată prin mandat postal, anticipat.

A apărut Nr. 8 din BIBLIOTECA MARILOR PROCESE conținând PROCESUL I. LIVESCU (*Fraudele dela Teatrul Național*). Intregul proces este redat complet cu toate actele de instrucție, debaterile ce au avut loc la Tribunal și Curtea de Apel. Depunerile martorilor la Tribunal și pledoariile avocaților pledanți: I. Gr. Periețeanu, Grigore Conduratu, Pompiliu Ioanățescu, Toni Iliescu, Jean Dumitrescu, N. Alimănescu, Al. Ionescu, H. Aznavorian și Mihail Vasilescu-Creangă și rechizitoriile d-lor procurori Al. Minculescu la Tribunal și Al. Costin la Curte au fost redacte toate complet după notele stenografice. Prețul acestui volum, care cuprinde aproape 500 pagini este 300 lei.

A apărut: CONTRACTUL DE TRANSPORT adnotat cu doctrina și Jurisprudența de d-l avocat Aureliu Weiss, o broșură de 40 pagini, format mare cu index alfabetic. Prețul 40 lei.